

Sygn. akt IV KK 570/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon (przewodniczący)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie **K. K.**

w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 10 czerwca 2021 r.,

kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].

z dnia 12 czerwca 2019 r., sygn. akt II AKa (...),

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 28 stycznia 2019 r., sygn. akt II Ko (...),

**1) uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**

**2) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz K. K. kwotę 1200 zł.,
tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w N. z dnia 28 stycznia 2019 r. (sygn. akt II Ko (...)) na mocy art. 11 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz K.K., syna J. i W., urodzonego 20 listopada 1937 r. w T. kwotę 60.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia - za pozbawienie wolności w okresie od dnia 3 listopada 1957 r. do dnia 3 maja 1959 r. - w związku z wydaniem wyroków: Sądu Powiatowego w L. z dnia 20 stycznia 1958 r. (sygn. Kp [...]75/(...)), z dnia 20 stycznia 1958 r. (sygn. Kp Kp [...]066/(...)) oraz z dnia 31 października 1958 r. (sygn. Kp (...)/58). W pozostałej części wniosek oddalono.

Wyrok ten został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 12 czerwca 2019 r. (sygn. akt II AKa (...)).

Kasację od powyższego prawomocnego orzeczenia wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając przedmiotowemu wyrokowi:

1. *na zasadzie art. 523 § 1. k.p.k. rażące naruszenie prawa mające wpływ na treść orzeczenia, a to art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r., o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (dalej: „Ustawa lutowa”) w zw. z art. 445. § 1. ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks Cywilny (dalej: „k.c.”) w zw. z art. 448. k.c., poprzez: niewzięcie pod uwagę wszystkich istotnych kryteriów wpływających na wysokość zadośćuczynienia, w tym okoliczności młodego wieku Skarżącego w momencie pozbawiania go wolności, braku dostępu do praktyk religijnych oraz długiego okresu wyczekiwania na sprawiedliwy osąd i godne zadośćuczynienie, a także niedostateczne wzięcie pod uwagę wszystkich istotnych kryteriów wpływających na wysokość zadośćuczynienia - w szczególności długotrwałości okresu pozbawienia wolności (18 miesięcy) i niewłaściwą wykładnię pojęcia „odpowiedniej sumy”, co skutkowało*

zasądzeniem na rzecz Skarżącego zadośćuczynienia w rozmiarze rażąco niższym, niż usprawiedliwiony wynikiem postępowania, zasądzenie tytułem zadośćuczynienia kwoty rażąco niskiej, nieodpowiadającej relewantnym okolicznościom, występującym w sprawie oraz niewspółmiernej do stopnia i długo-trwałości cierpień doznanych przez Skarżącego,

2. *na zasadzie art. 523 § 1 k.p.k. rażące naruszenie prawa mające wpływ na treść orzeczenia, a to art. - art. 8. ust. 1. Ustawy lutowej w zw. z art. 361. k.c. w zw. z art. 558. k.p.k. przez jego błędną wykładnię polegającą na uchybieniu zasadom ustalania normalnego związku przyczynowego pomiędzy pozbawieniem Skarżącego wolności a utratą wynagrodzenia za czas 18 miesięcy pozbawienia Skarżącego wolności.*

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego prawomocnego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w postępowaniu odwoławczym.

Prokurator w odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Rację ma skarżący w odniesieniu do kwestii wadliwej kontroli odwoławczej.

W zakresie odszkodowania skarżący wskazał, że z uwagi na pozbawienie wolności nie mógł po opuszczeniu zakładu karnego podjąć pracy i zarobkować, bowiem musiał wcześniej odbyć służbę wojskową. Sąd nie wskazał, dlaczego nie uznał, że podjęcie przez skarżącego pracy było mało prawdopodobne w okolicznościach sprawy. Z istoty odszkodowania za utracone korzyści wynika, że w ramach adekwatnego związku przyczynowego ustala się jedynie odpowiedni stopień prawdopodobieństwa, a nie pewność osiągnięcia korzyści. Skoro skarżący pracował już od 1952 r., najpierw jako uczeń szkoły górniczej, a następnie od 1954 r. jako górnik, brak jest uzasadnienia dla twierdzenia, że po odbyciu w normalnym terminie służby wojskowej nie kontynuowałby zatrudnienia. Pozbawienie wolności spowodowało, że w tym czasie nie wykonywał pracy, choć przed uwięzieniem był zatrudniony. To, czy wówczas zostałby skierowany do wojska, jest również jedynie prawdopodobnym zdarzeniem. Pewne jest natomiast to, że przez okres spędzony

zakładzie karnym nie mógł zarobkować, choć wcześniej był zatrudniony jako górnik w kopalni S.

Zasadny okazał się także zarzut wadliwej kontroli odwoławczej w odniesieniu do wysokości zadośćuczynienia. Trafnie Sąd odwoławczy podkreśla, że przyznanie zadośćuczynienia jest rozstrzygnięciem indywidualnym, a jego wysokość musi być ustalona w realiach konkretnej sprawy. Nie może to, wszakże oznaczać arbitralności i zupełnego oderwania od wysokości zadośćuczynienia przyznawanego w podobnych sprawach. Wymaga tego zasadna równość. Rolą sądu jest zatem wskazanie tych okoliczności indywidualizujących, które w konkretnym przypadku uzasadniają odejście od zasad przyjmowanych w orzecznictwie w podobnych sprawach. Na pewno taką okolicznością, która miałaby skutkować redukcją zadośćuczynienia nie jest przywołany przez Sąd fakt skazania skarżącego za działalność patriotyczną. Nietrafne jest także powołanie się przez Sąd odwoławczy na brak utrzymywania przez skazanego bliskich więzi z matką i pozostałymi członkami rodziny, z uwagi na podjęcie pracy w innej miejscowości w wieku 15 lat, skoro uczynił tak również z tego powodu, by pomóc finansowo matce. Ustalając wysokość zadośćuczynienia Sąd musi mieć na uwadze obecny odbiór w ocenie społecznej kwoty zadośćuczynienia w wysokości 60.000 zł za 18 miesięcy bezprawnego pozbawienia wolności w stalinowskim więzieniu za udział w słusznych protestach przeciwko komunistycznemu państwu. Taki motyw działania wnioskodawcy powinien prowadzić do przyjęcia lepszego zrozumienia krzywdy wynikającej z rażąco niesprawiedliwej kary, jaka wnioskodawcę spotkała za jego działalność zasługującą na szczególne uznanie.

W tym stanie rzeczy należało orzec jak w sentencji i uchylić wyrok Sądu odwoławczego. W ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd w pogłębiony sposób odniesie się do kwestii związku przyczynowego pomiędzy pozbawieniem wolności a niemożnością zarobkowania oraz oceni zasadność przyjętych przez Sąd I instancji kryteriów indywidualizacji w kontekście innych, podobnych spraw, jak również uwzględni fakt ekonomicznej konieczności rocznego opuszczenia domu rodzinnego przez skarżącego.

